

litika nam bo pa silno škodovala. Vsled odločnega nastopa Angležev proti francoski politiki bomo izgubili na zapadu Evrope ravnatoko zadnji ostanek svojega političnega kredita kakor smo ga izgubili v Rusiji vsled znane surove izjave Spalajkovičeve. Značilno pa je za Pašiča, da se ne more otresti svoje stare navade, da privezuje naš državni čolnič danes na veliko francosko ladjo ravno tako kakor je svojčas privezal srbski čolnič na veliki ruski brod. Samostojnost mu je popolnoma tuja. Njegova današnja politika potrjuje naše naziranje, da Pašič le ni tisti veliki državnik, za kakoršnega ga smatrajo mnogi med nami, ampak da so srbski uspehi plod dela res znamenitega ruskega državnika Hartwiga, nekdanjega ruskega poslanika v Belgradu. — Lepo pa je, da je Pašič izjavil, da bo treba napram Bolgarom voditi pomirljivejšo politiko kot doslej.

Z Rumunijo je sklenila naša vlada vojaško pogodbo. Poznavalci rumunskih razmer trdijo, da nam ta pogodba v slučaju potrebe ne bo mnogo pomagala.

Razmerje med Nemško Avstrijo in Jugoslavijo se je nekoliko popravilo. Pretekli teden je nastopil svoje mesto na Dunaju kot naš poslanik g. Tihomir Popovič, ki slovi kot eden naših najspretnejših diplomatov. V svojem nagovoru na predsednika avstrijske republike je naglašal, da želi naša vlada živeti z Nemško Avstrijo v prijateljstvu in da

bo avstrijsko vlado rada podpirala. — Kar se tiče obetane pomoči in podpore, je pa vprašanje, če ne bo treba Avstriji podpreti nas, če pojdemo z vrednostjo našega denarja tako navzdol kot gremo sedaj.

Za Jugoslavijo raste zanimanje v Nemčiji. Znani nemški politik Rathenau je izjavil, da je „Jugoslaviji dodeljena še važna vloga na Balkanu v zvezi z Nemci“. Te besede nemškega politika dokazujejo, da Nemčija še ni politično mrtva, kakor bi jo radi videli Francozi, ampak da še prav krepko živi politično in gospodarsko. Glede nemško-jugoslovanske zveze pa Nemci skoro gotovo računajo na to, da bo prišla kot posledica nemško-ruskega prijateljstva.

Zadnje nedeljo je umrl papež Benedikt XV. Ob njegovi smrti so prinesli vsi veliki svetovni listi lepe članke, v katerih razpravljajo o velikem pomenu papeštva in katoličanstva za svetovno kulturo. Pri nas se je našel samo en list — seveda belgrajski — ki je bil tako neokusen, da je ob tej priliki napisal članek, kakoršnega bi se sramovali tudi centralni Afrikanci. Mala pogreška je zdrknila z jezika tudi predsedniku skupščine, ko je zatreljal v svojem sožalnem govoru, da je „naše sožalje iskreno“. Če ni iskreno, čemu potem sožalje?

Preokret v Rusiji.

„Dne 20. januarja je bila v Petrogradu otvorjena blagovna borza.“

(Brzobjavka iz Moskve z dne 24. t. m.)

Dogajajo se neverjetnosti: V sovjetski komunistični Rusiji je otvorjena velkapitalistična ustanova, blagovna borza! Ta dogodek je vreden, da se zabeleži. V državi, ki je proglasila vsa produktivna sredstva za družabno last, kjer je bilo privatno imetje odpravljeno, kjer so bili proglašeni vsi dolgovi za neveljavne, kjer bi moralo imeti vrednost le delo, posluje zopet borza, višek privatno-lastninskega gospodarstva!

Ko je proti koncu vojske prišel v Rusijo Lenin in strmoglavil caristično Rusijo s carjem vred, so prevzeli vlado takozvani boljševiki. „Boljševiki“ so se imenovali zastopniki „čistega“ nauka, kakor ga je oznanjal in učil utemeljitelj nemškega socializma Marks. Oni so se razločevali od „menjševikov“ v tem, da so rekli, da je treba stari kapitalistični družabni red prevreči z revolucijo in vpeljati diktaturo proletarijata (delavstva), dočim so „menjševiki“ rekli, da je treba vse škodljivosti kapitalizma odpraviti polagoma, potem reform. Eni so torej zahtevali „boljše“ = več, drugi pa „manj“. Odtod imena njihovih strank.

Vsled silnega razpoloženja, ki je zavladalo v Rusiji proti vojni, zaradi ogromnih vojnih žrtev, Lenin ni imel pretežkega dela, da je revolucijo izvršil najprej med rusko armado. Ruska armada je bila sestavljena večinoma iz kmetov — kakor vsaka — in ruski kmet, ki je od nekdanj živl pod oblastjo graščakov ali pa je imel le malo svoje lastne zemlje, je prav rad ubogal Lenina, ko je ta zaklical: Kmetje, vrzite orožje proč, vrnite se domov in razdelite si graščinske zemlje! Silna ruska armada je razpadla, ljudje so se vračali domov in delili so si zemljo po svoje. V mestih pa je prevzelo vlado organizirano delavstvo. Caristične ustanove so padle, na njihovo mesto pa so stopili kmečko-delavski „sovjeti“.

Lenin, oziroma komunisti ali boljševiki so morali sprva voditi hude boje na dve strani. Novi vladi so se upirali z ene strani stari gospodarji Rusije. S temi so pa kmetje sami na kratko obracunali. Za stare gospodarje so postavili vislice ali pa so se morali rešiti z begom v tujino. Na drugi strani pa se je razpaslo po celi državi silno roparstvo. Bilo je v Rusiji v velikem tako približno, kot je bilo pri nas takoj po vojni v malem, ko so ljudje kra

jih. Čudno se sliši, da so ljudje, ki niso priznavali privatne lastnine, tako trdo stopali na prste roparjem in tatovom, ki tudi ne priznavajo privatne lastnine, vsaj v trenutku ne, ko kradejo in ropajo! „Nagla sodba“ ali „preki sod“ je neusmiljeno zatrl roparstvo, kajti v roparstvu so vi-

deli komunisti lenobo in željo, živeti na stroške dela drugih ljudi. Da je pa v ruski revoluciji padlo tudi mnogo nedolžnih žrtev, ni čudno, ker taka velikanska gibanja kot je bila ruska revolucija, zahtevajo mnogo krvi.

Ko je bil državljanski red vsaj za silo vpostavljen, so pretile sovjetski Rusiji silne nevarnosti od zunaj. Pred novimi nauki, ki jih je oznanjal Lenin, se je tresel ves svet. Zato so organizirali ruski veleposestniški begunci s pomočjo zapadno-evropskih kapitalistov en obo-rožen vpad v Rusijo za drugim. To je imelo za posledico, da je morala tudi sovjetska revolucijonarna Rusija, ki je začela revolucijo s klicem: „Doli z vojsko!“, sama misliti na svojo armado. Ta korak je bil silnega pomena. Organizirati armade ni bilo pretežko. Iz premagane Nemčije je prišlo v Rusijo na tisoče izbornih nemških oficirjev. Ruski kmet pa se ni dolgo obotavljal vstopiti v armado, ker so mu rekli: „Če ne boš branil svoje zemlje, ti jo bodo vzeli zopet grajščaki, ki prihajajo z vojsko v deželo!“ Sedaj je ruski kmet vedel in se zavedel, zakaj gre prilitati kri: On je šel braniti svojo zemljo! To je drug važen moment v razvoju komunistične vlade.

Tako se je zgodilo, da so baš v dobi, ko je Lenin komaj začel v praksi uveljavljati svoje socialistične teorije, pognali v novi Rusiji svoje kali temelji kapitalizma: zavest svoje zemlje in vojaštvo, ki brani svojino...

Napade tujih držav je sovjetska Rusija zmagovito odbila. Različni Denikini, Wrangli in kar je bilo še drugih najemnikov francoskega kapitalizma, nepremagljivi Rusiji niso mogli škodovati mnogo. Zato so se boljševiki v notranosti Rusije mogli z vso vnmemo posvetiti notranji organizaciji države.

Ne smemo tajiti, da so boljševiki za napredek ruskega ljudstva mnogo storili. Ustanovili so na tisoče raznih šol, po vseh mestih so prirejali in še prirejajo poučne tečaje, tudi umetnosti niso zanemarili. Mnogo so storili za organizacijo razdelitve najpotrebnejših živil in obleke. Tako bi lahko našli še celo vrsto dobrih in pametnih naprav, ki bodo mogoče prišle polagoma tudi k nam. Toda z vsemi temi sredstvi pa niso dosegli enega: obnove gospodarskega življenja na podlagi svojih naukov.

Ogromno maso ruskega prebivalstva tvori kmečko ljudstvo. Fabriškega delavstva je v Rusiji silno malo. Ko so komunisti v svojem prvem razmahu in ognju proglasili načelo, da je vsako delo enako, so inženjerji zapuščali fabrike in kolesa so zastala. To napako so kmalu uvideli in jo tudi popravili. S tem so pa že odstopili za en korak od svojega prvotnega radikalizma. Zopet nove težave je povzročilo vprašanje nabave

surovin, in razdelitev izdelanega blaga. Težave so se kupičile tako, da Lenin lepega dne ni vedel druge pomoči, kakor da je dovolil privatnim, zlasti tujim kapitalistom, naj zopet oni začno voditi tvornice — po starem načinu!

Do tega koraka je prisilil Lenina — ruski kmet. Med obdelovanjem zemlje in med delom v fabriki je silen razloček. Stroj dela enakomerno, izračunati se da natančno, koliko naredi delavec v enem dnevu, koliko zasluži fabrikant in koliko delavec, koliko velja surovo in koliko izdelano blago. Dež, toča i. t. d. na obrat v fabriki ne vplivajo. Z zemljo je drugače. Kmet je z zemljo tesno zvezan, mnogo tesneje kot delavec s fabriko. Če vsadi drevo, mora čakati leta in leta na sad — če ga drevo sploh rodi. Če poseje žito, mora čakati dolge mesece na žetev, če mu je toča ne vzame. Če izboljšuje zemljo, mora čakati leta in leta, predno vidi kako korist od svojega dela. S svojim delom vlaga kmet v zemljo kapital, ki silno pozno nosi obresti in teh noče pustiti nikomur, ker je to plod njegovega dela. Zato je mali kmet glavni steber privatno-lastninskega principa in nikjer niso razlike med „moje“ in „tvoje“ tako razvite kakor pri malem kmetu.

Mogoče je bilo kdaj drugače, v dobi ko so ljudje živeli v zadrugah. Danes pa je stvar taka, kot smo jo opisali.

Za obdelovanje zemlje potrebuje kmet orodja. Tega pa ruski kmet ni dobil lahko. Zato si je rekel: „Kaj mi pomaga najlepši princip in najlepši nauk, če nimam motike? Jaz ne potrebujem principov, ampak srpe, kose in grablje. To mi dajte!“ Lenin mu jih je dal s tem, da je molče priznal — privatno trgovino!

S tem je bil napravljen odločen korak na povratek v stare razmere. Ne v „stare“ v navadnem smislu, ampak tu mislimo na stari gospodarski sistem, ki temelji na principu privatne lasti. Dоследno temu priznanju je privolila sovjetska vlada ustanavljanje privatnih trgovskih družb, ki posredujejo izmenjavo blaga med Rusijo in tujimi državami in danes posluje v Petrogradu — blagovna borza.

Komunistična načela v vsi svoji čistosti niso zmagala v Rusiji, kljub plemenitim namenom današnjih ruskih oblastnikov. Zmagalo je z eno besedo zlato. To bo vladalo še dolgo, ne samo pri nas, ampak tudi v Rusiji. Od diktature bo treba kreniti na trnjevo in počasno pot reform.

Naša zakonodaja in 20-kronski bankovci.

Naša država se nahaja v zakonodajnem stanju. Zakonodajni odbor kar stresa nove postave iz rokava, potrebne in nepotrebne, za državo koristne in nekoristne. Zlo pa je, da se postave pri nas takorekoč vsakih 5 minut menjajo. Komaj je ena postava v „Uradnem listu“ razglašena, je v naslednji številki ali pa nedolgo potem že preklicana in zamenjana z drugo, ki jo čaka ista usoda. Zato tudi zakonov pri nas nihče natančno ne pozna in nihče ne ve zanesljivo, če ta ali ona postava še velja ali ne. Čelo državni uradi sami se v tej zmešnjavi več ne spoznajo. To velja zlasti o raznih uradih v „novih krajih“ ali pri „prečanih“, t. j. pri nas. Pri nas je bila navada, da se je uradom nove naredbe in nove postave doposlalo pravočasno, da so jih mogli uradniki pregledati in preštudirati. Te lepe navade danes ni več. Vsled tega pada ugled države in spoštovanje pred uradi. Dalje je bila pri nas prejšnja navada, da so zakonodajci nove postave najprej natanko premislili in po temeljitem premisleku so jih šele izdali. Potem je pa nova postava tudi nekaj časa držala in veljala; kar je bilo v korist državi, uradništvu in ljudstvu, kajti zakon ali postava se mora v ljudstvu vživeti, kar pa ni mogoče, če se postave dan za dnem menjajo.

Vsled velike naglice, s katero se delajo pri nas nove postave, seveda ne morejo biti dobro in temeljito premišljene. Krasen vzgled brezglavosti, kako se spuščajo pri nas nove naredbe in uredbe v svet, je zadnji odlok glede razveljavanja pet-dinarskih ali 20-kronskih bankovcev.

Pride človek lepega dne zjutraj v prodajalno tobaka, da si kupi svojo dnevno potrebo. Plačati hoče z 20-kronskim bankovcem. Prodajalka ljubeznijsko porine listek nazaj z besedami: „Oprostite, gospod, ne veljajo več!“ —

Dnevne vesti.

Davek na vojne dobičke. Pri nas so razpisali občuten davek na vojne dobičke za l. 1919. Torej za nazaj! Tudi v Bosni so razpisali ta davek. Toda muslimani so iz drugečnega lesa kakor naši mlečniki. Šli so nad finančnega ministra in so tam pogledali, kako je s to rečjo v Srbiji. Ugotovili so, da v Srbiji tega davka sploh ne pobirajo, v bogatem Belgradu pa sploh razpisani ni bil!

„Kola sa fedrama“. To so vozički na peresih. Na peresa so narejene kočije, mlekarski vozički, otroški vozički itd. Na „kola sa fedrama“ je finančni minister postavil davek. Sedaj so bile mlekariče v nevarnosti, da jim finančarji vozičke z mlekom vred odvzamejo, matere pa so se bale, da jim ne zapечатijo še otrok v vozičkih. Slovenski poslanci s Pučjem vred so se šli v tej stiski pritožiti. Finančni minister jih je debelo pogledal, potem pa rekel: „Ali je res komu v Sloveniji padlo v glavo, da ta davek tudi pobira? Kod nas toga nema!“

Prepovedan list. Vojaška oblast je prepovedala vojakom čitanje — čujte

in strmite! — nedolžnega „Slov. Naroda“!!

Zanimiv oglas. V slovenskih listih čitamo te dni zanimiv oglas ljubljanske Zadružne gospodarske banke, v katerem naznanja, da izvršuje vse mogoče denarne operacije s sovjetsko Rusijo. V oglasu stoji, da se zaračunava 1 naša krona za 600 sovjetskih rubljev. Iz tega oglasa se da posneti, da se je gospodarsko življenje v sovjetski Rusiji postavilo na popolnoma nekomunistično podlago.

Potni listi. Takoj po vojni so se zlasti nove države ogradile z neprestopnim kitajskim zidom in niso zlepa dovoljevale niti tujcem niti domačinom vstopa na svoje ozemlje drugače, kakor proti izkazu celega kupa potnih listov. Takoj po vojni je bilo to razumljivo, kajti strah pred „špijoni“, tujimi agenti i. t. d. je ležal še vsem v kosteh. Danes pa ni nobenega pravega vzroka več za ohranitev teh častitljivih potnih ovir. Edin vzrok bi bile še takse, ki jih prejemale razne države za vidiranje potnih listov. Ta denar se da pa lahko zaračunati pri ceni voznih listkov. Če bi odpravili muko

Ta vesela novica se širi in širi, ljudje kolnejo kot „Lutri“, jeze se in opravičeno zabavljajo. Širijo se vesti o 10, 15, tudi o 20 vrstah falzifikatov. Edina rešitev je še Narodna banka. Toda kdo naj se gre tja nastavljat celo dopoldne, da zamenja en sam tak bankovec? Kdor jih ima mnogo, temu se izplača; toda le enega ali dva? Če celo dopoldne delam, zaslužim več kot 20 kron. Ali naj torej bankovec vržem proč? Ne, ne! Brihtni ljudje so kmalu začeli kupovati ta nesrečni 20-kronski papir po 17, po 18, nekateri tudi po 19 ali pa le po 16 kron, češ, ostanek moram imeti kot nagrado za čakanje. Tako je trajala zmešnjava dva dni.

Kar naenkrat pa smo čitali v listih pojasnilo finačne delegacije za Slovenijo, da njej po vseh človeških brihtih edino pristojni oblasti za izmenjavo bankovcev ni nič znano o kakem razveljavljenju 20-kronarjev! Čudom se je svet vpraševal: „Hudiča, kdo pa je potem to nesrečno novico spravil med svet?“ — Dobri nosovi so dognali, da izvira ta novica od pošte. Prav. Toda pošta je goto o ni razncsla na svojo pest in svojo o!govornost, ampak je že morala dobiti kak dopis iz belgrajskega poštnega ministrstva. Stvar je torej taka: Poštno ministrstvo izda neko naredbo, za katero se ono sploh nima brigati, ker je razveljavljenje kakega denarja vendar stvar finančnega ministra, ki o tem koraku sploh nič ne ve, vsaj njegov zastopnik v Ljubljani ne!

In to zmešnjavo imenujejo pri nas „upravo“! Kaj takega menda ni mogoče niti v znani zamorski republikli Libeniji v srednji Afriki. In to gledajo zastopniki tujih držav, ki poročajo seveda po svoji dolžnosti domov o naših upravnih zmožnostih. Zato pa je tudi naš kredit v inostranstvu primeren našim upravnim razmeram.

s potnimi listi, bi odpadlo še lepo število še drugih sitnosti in sekatur, s katerimi je danes združeno potovanje kljub temu, da imamo že 4 leta mir. Kitajci morajo gotovo z upravičenim preziranjem gledati na nas, „kulturne“ Evropejce!

„Ne bodo se lomila kopja za avtonomije in federacije.“ Tako vzklika „Jutro“ z dne 26. t. m. s pesniškim zanosom. — Ali so centralistična kopja že polomljena?

Naš promet. V parlamentu je te dni odgovarjal minister za promet na interpelacijo zaradi nerednosti našega prometa. Pri tej priliki je ugotovil, da je največ kriva nebrojnih nedostatkov „centralna uprava“ železnic, t. j. ministrstvo samo. Mi si dovoljujemo vprašanje: „Kdo pa sedi v centralni upravi železnic? Koliko je v njej Hrvatov in Slovencev?“ Tudi tukaj je tako, kakor povsod: prevladuje belgrajska „porodica“, ki sama prav dobro vozi, a se prav malo briga za to, kako vozijo drugi z državo vred.

Nov vseučiliški profesor. Kakor govore, se namerava g. dr. Vladimir Knaflič potegovati za mesto profesorja za narodno gospodarstvo na ljubljanskem vseučilišču. Dr. Knaflič je znan kot izdajatelj revije „Njiva“.

Koridor med Srbijo in Slovenijo. Koridor pomeni „hodnik“. Koridor med Srbijo in Slovenijo pomeni, da bi radi napravili neposredno zvezo med Srbijo in Slovenijo na ta način, da bi odtrgali od hrvaškega ozemlja širji ali ožji pas, ki bi vezal obe pokrajini. Hrvatje še niso nič rekli, kaj mislijo oni o tem vprašanju, zdi se pa, da se temu načrtu samo smejejo.

Iz parlamenta. Gospodje poslanci so z veliko napetostjo in pazljivostjo poslušali gospoda ministra za promet, ko je odgovarjal na interpelacijo zaradi neurejenih prometnih razmer. Pričakovali so, da bo povedal gospod minister strahne stvari. Ko pa so videli, da ne pripoveduje pričakovanih grozot, so večinoma vstali raz svoje sedeže in rekli drug drugemu: „Kdo naj ta dolgčas poslušaj, pejmaj rajš fruškati“.

O Radiču in njegovi politiki piše belgrajski dopisnik na Reki izhajajočega lista „Voce del Popolo“ sledeče: „Kdor misli, da namerava Radič ustanoviti samostojno kmečko republiko, se moti. V nekem razgovoru mi je Radič nedavno rekel, da ni nikdar mislil na odcepitev Hrvatske od sedanje države SHS. On da se je vedno boril za močno in veliko Jugoslavijo. Na očitke, da je prejemal denar od laške vlade, se je smejal. Toda v Jugoslaviji ne sme biti privilegirancev. Srbi so Hrvatom in Slovincem bratje, zato morajo tudi pravice biti po bratovsko razdeljene. Z vso silo se pa borimo proti namenu, da nas posrbijo.“

Naročnik nam piše: Nedavno sem srečal v Prešernovi ulici gospoda I. — Kolega me pozdravi, njegova soproga pa čita vsebino „Jutra“ na lepaku. Prijazno nagovorim gospo: naročite si dnevnik „Jutro“, ta list je namreč najbolje informiran, ker prinaša vsako novico že tri dni prej, ko se zgodi. Res, odvrne gospa, nedavno sem brala v „Jutru“, da je naša armada že prekoračila madžarsko mejo, pa še ob meji ni bila. Drugokrat sem brala, da se rekrutom ni treba oglašiti. Nesla sem „Jutro“ svojemu sinu, in ker se ni oglašil na komandi, mora sedaj zmrzavati v južni Srbiji, kjer vsak dan preklinja „Jutro“, kakor mi je včeraj pisal.

Shramba (garaža) za ministrske avtomobile v Belgradu. V Belgradu so ustanovili l. 1919. posebno garažo za ministrske avtomobile. V tej garaži naj bi bili shranjeni ministrski avtomobili, tam bi jih tudi popravljali, preskrbovali z oljem in z bencinom i. t. d. Ustanovitev tega zavoda so opravičevali s tem, da

naš železniški promet ni dovolj razvit, ministri pa morajo v svojem „delu za narod in državo“ dostikrat potovati, da se na svoje oči prepričajo o narodnih in državnih potrebah. Za pokritje stroškov te garaže so določili 28 milijonov kron, podrejena pa je bila ministrstvu za promet. Kmalu pa so se pojavile razne „nepravilnosti“, t. j. po domače: tatvine in goljufije. Kradli so olje, kradli bencin, vozili „črno“ privatne ljudi i. t. d. Neki uradnik je vse te nečednosti naznanil ministrstvu, toda ovadbo so vrgli — v koš! Glavni tat je iz Belgrada pobegnil. Nekega dne pa so zvedeli, da živi v Obrenovcu, kjer ima fabriko. Tudi to so javili ministrstvu, a dopis so zopet vrgli — v koš! Glede teh tatvin se nahajajo v ministrstvu za promet že trije akti, a tekom dveh let sodišče še ni imelo prilike, da spregovori odločilno besedo. L. 1920. je bil postavljen za načelnika te garaže neki inženjer Bodo. Ta je pripeljal s seboj kot „pomočnika“ nekega Mikloša, ta pa zopet kot svojega „pomočnika“ neko Nemko — „neku švabico“, kakor stoji v belgrajskih listih, — baje svojo nevesto. Da bi prikrili, da se „gospodična nevesta“ nahaja v drugem stanu, so jo premestili na Cetinje, gospoda Mikloša pa za načelnika avtomobilske postaje tudi na Cetinju, kjer avtomobilske državne postaje sploh ni!! Pač pa obstoji to mesto v — proračunu! — Ali sedaj razumete, kaj je „beogradska porodica“? Kdor pripada eni ali drugi od teh rodovin, lahko počne vse, lahko tudi goljufa in krade, ne da bi se moral bati zaslužene kazni.

Pametna sodba. V Zagrebu izhaja velik list, ki se imenuje „Obzor“. V sobotni številki tega lista čitamo v uvodniku sledeče: „Razpoloženje proti sedanjemu načinu vladanja, kakor danes vladajo v Belgradu, raste v vseh „prečanskih“ krajih in politiko „hrvaškega bloka“ (združenih hrvaških strank pod Radičevim vodstvom) odobravajo danes tudi oni, ki so bili doslej iz različnih političnih vzrokov za Belgrad in proti Hrvatom. Tudi Slovenci in „prečanski“ Srbi uvidevajo, da v Belgradu postopajo ž njimi ravno tako kakor s Hrvati. Zato raste gibanje za avtonomijo v Bosni, v Vojvodini in v Sloveniji, da ne govorimo o Črni gori. Tista finančna in gospodarska belgrajska politika, ki misli, da morajo „prečani“ le plačevati in plačevati in zopet plačevati, Belgrad pa da ima pravico gosposko živeti in se na amerikanski način širiti na stroške vseh pokrajin, mora prisiliti „prečane“, da se sporazumejo in da začno misliti na odpor proti tej „pljački“ (=ropanju) iz Belgrada, kjer delajo tako, kakor so delali nekdanji ogrski grofje, ki so vse zvelikli v glavno mesto Budimpešto, dežela naj pa gleda skozi zobe“. — Ako se prav spominjamo, je nedavno tudi dr. Korosec napram nekemu hrvaškemu časnikarju naglasil, da bo prišlo do „prečanskega bloka“. To se bo tudi zgodilo — začelo se je že —, če se gospoda v Belgradu ne bo pravočasno spametovala.

Nova bolezen. Zadnje tri mesece se pojavlja v Ljubljani tudi drugod, pri možkih kadilcih nova kožna bolezen, ki trdovratno klubuje zdravljenju, dokler se ne odstrani vzrok. Večinoma se pojavlja na stegnu kožno vnetje, ki se čisto razširi tudi po rokah, obrazu in okoli trepalnic. Vnetje povzroča močno srbenje, koža razpoka in se lušči. Dognalo se je, da so vzrok tej boleznici škatljice od vžigalnic, ki vsebujejo na vžigalnih ploščicah neko strupeno snov (fosfor-seskvulfid). Po dosedanjih poskusih se je pokazalo, da povzroča to bolezen fabrikat tvornice za vžigalnice v Osijeku. Bolezen se najprej pojavlja na takih mestih telesa, kjer je škatljica bila shranjena v žepu, zlasti v hlačah in telovniku.

blago za nas mnogo predrago. Za klub, ki velja v Ameriki za ameriške razmere malo svoto pet dolarjev, bi veljal pri nas 1500 kron, ker stane 1 dolar pri nas 300 kron. Kdo naj to kupi? Kdo more to kupiti?

Ker Angleži in Amerikanci ne morejo prodati svojega blaga v Evropo, zato so njihovi magacini prenapolnjeni z blagom in fabrike ustavljajo delo. Posledica obustave dela je odpuščanje delavcev in ogromno število brezposelnih. Brezposelnih delavcev v Ameriki je okrog 5 milijonov, na Angleškem pa nad 2 milijona. Brez dela počiva torej nad 7 milijonov ljudi, ki bi radi delali, radi ustvarjali, pa ne morejo. Revščina in beda tle 7 milijonov ljudi je nepopisna in raste dan za dnem.

To so nevdružne razmere. Zato so začeli največji državniki v Ameriki in na Angleškem misliti na odpomoč.

Prvi je nastopil ameriški predsednik Harding. Po njegovih mislih je neznosnim razmeram v Evropi največ krivo neprestano oboroževanje, ki ni dosti manjše kot je bilo pred vojno. Namesto da bi evropske države varčevale in poskušale kolikor hitro popraviti silno vojno škodo, trosijo ves denar, kar ga imajo, za vedno večje vojne ladje, za nove topove, za nove puške. Namesto da bi poskušale evropske države poplačati svoje vojne dolgove, delajo še nove dolgove. Temu stanju in takemu brezmejnemu razsipnemu in nespametnemu gospodarstvu je hotel napraviti predsednik Harding konec s svojim predlogom za razorožitev.

V ta namen je sklical znano konferenco za razorožitev v Washingtonu. Te konference so se udeležili zastopniki največjih držav. Uspeha pa ni imela po krivdi Francozov, ki v svojem strahu pred nemškimi maščevanjem ne mislijo na nič drugega, kakor na popolno politično in gospodarsko uničenje Nemčije.

Odurni in nepomirljivi nastop Francozov v Washingtonu je Amerikance in Angleže razočaral. Plod francoske trmoglavosti in njihove militaristične ošabnosti je bil, da so rekli Amerikanci: „Dobro, oborožite se dalje, kakor se hočete. Toda ne hodite več v Ameriko beračit za posojila in za gospodarsko pomoč. Denarja imate dovolj in dela tudi. Če hočete plodove svojega dela zapravljati v nova vojna sredstva, nimate nič proti temu. Delajte s svojim denarjem, kar hočete. Nam pa plačajte svoje dolgove. Ti znašajo 11 milijard dolarjev! Vaša glava, vaš svet!“

To je bil hud poper. Ni trajalo dolgo in bahavi in kričavi Francozi so morali sporočiti Ameriki, da zapadlega obroka svojih dolgov Amerikancem ne morejo plačati! V časopisih pa smo brali nedolžno notico: „Neka država“ je izjavila ameriški vladi, da ne more plačati svojega dolga!...

Angleška vztrajnost pa ni omagala. Angleški ministrski predsednik Lloyd George je takoj po ponesrečeni konferenci v Washingtonu sklical novo gospodarsko konferenco v Cannes. Tam se je ponavljala stara zgodba. Vsi državniki, ki so se te konference udeležili, so bili prepričani, da Evropa gospodarsko ne more ozdraviti, dokler se ne uredi način plačevanja nemške vojne odškodnine in dokler se ne vzpostavi redno razmerje med zapadnimi evropskimi državami in Rusijo. Nemčija in Rusija štejeta nad 300 milijonov prebivalcev, ki so danes iz velikega svetovnega gospodarstva takorekoč izločeni. Volja je bila dobra, in začetek konference je obetal mnogo. Toda končno je zopet vse prevrgel francoski strah pred Nemci. Pomirljivi francoski ministrski predsednik Briand je moral odstopiti, ker ga je vrglo razburjeno francosko javno mnenje in na njegovo mesto je stopil neizprosni sovražnik Nemčije Poincaré. Konferenca v Cannesu je bila razbita. Evropa pa lahko zdihuje dalje pod težko butaro svojih dolgov...

Francoska nestrpnost je dovedla do ostrega nasprotja med Angleži in Francozi. V največjem angleškem listu „Times“ je napisal glavni urednik lista Viljem Steed (reci: Stid) oster članek proti francoski vojni politiki, ki je vzbudil no vsem svetu silno pozornost. Steed je Francozom enkrat odkrito povedal, kar jim gre, spametoval jih pa ni. Francozi so ostali neizprosni do danes, ker jim ne da spati njihova zmagovalska slava. Oni se do danes še ne zavedajo, da niso zmagali oni, ampak Angleži in Ameri-

kanci. Francozi so bili za Angleže ravno taka pomožna četa, kakor so smatrali Francozi n. pr. Srbe zopet za svojo pomožno četo. Če ne bi bila prišla Francozom na pomoč Amerika, ne bi bil Pariz danes francoski!

Po drugem neuspehu poskušajo Angleži doseči ugodnejši rezultat na nameravani konferenci v Genovi. Po izjavi angleškega ministrskega predsednika Lloyda Georgeja bo ta konferenca največja, kar jih je svet kedaj videl. Za to konferenco pa delajo Angleži velikanske priprave.

Ne mine dan, da ne bi govoril v tem kraju ta, v drugem kraju zopet drugi angleški minister. Njihovi govori so resni in stvarni, polni duha miroljubnosti in spravljivosti. „Dokler se ne bo vrnilo zaupanje med narode, ni kredita, dokler ni kredita, ni prave trgovine, brez redne izmenjave blaga pa mora propasti Anglija in ves svet,“ tako je rekel Lloyd George. Take ideje širijo Angleži potom časopisja po vsem svetu in tako idejno pripravljajo državnike in narode na novo konferenco. Kakor so znali Angleži spretno širiti vojno razpoloženje proti Nemčiji, tako širijo danes misel na mir in ni dvoma, da bo angleška žilavost končno zmagala nad francoskim militarizmom. Od konference v Genovi pričakuje svet silno veliko. Ogromnega pomena pa bo ta konferenca zato, ker se je bo udeležila tudi Rusija, ki bo prvič po vojni zopet zastopana v velikem zboru držav. Ruska beseda ne bo zadnja.

Kdo ruši valuto? V belgrajskih trgovskih krogih se je vzdignila zahteva, da mora vlada zagrebško borzo zapreti, češ, da so borzljanci v Zagrebu s svojimi špekulacijami krivi, da vrednost našega denarja stalno pada. Kot odgovor na to očitjanje je pa priobčila zagrebška (demokratska) „Riječ“ sledeče številke: Češka krona je veljala dne 27. decembra preteklega leta v Zagrebu 3 krone 67 vinarjev (naših), v Belgradu pa 3 krone 88 vinarjev. Dne 2. januarja t. l. je veljalo 100 francoskih frankov v Zagrebu le 2150 naših kron, v Belgradu 2200 kron. Dne 3. januarja t. l. je veljalo 100 lir v Zagrebu 1181 kron, v Belgradu pa 1196 kron. — Iz teh števil je jasno razvidno, da so ravno v Belgradu pravi navijači valutnih cen, odgovornost pa valijo po stari navadi na „prečane“.

Čehoslovaška krona. Mi smo v eni zadnjih števil „Avtonomista“ v posebnem gospodarskem članku razložili vzroke, zakaj vrednost češke krone stalno raste. Takrat smo omenili tudi nevarnosti, ki pretijo trgovini in sploh vsem gospodarskim krogom vsled naglega naraščanja vrednosti denarja. To nevarnost okušajo sedaj tudi Čehi. Obstoj pa v sledečem. Recimo, da je kupil češki izdelovalec sukna potrebno mu volno pred enim letom. Vzemimo, da je plačal za neko gotovo količino 100 čeških kron. Tej svoti je moral prišteti še stroške za predelavo volne v sukno, davek in svoj nameravani dobiček. Recimo, da je prišel na podlagi takega računa do zaključka, da mora prodajati 1 meter izdelanega sukna po 200 čeških kron. Kar naenkrat pa začne vrednost češke krone rasti. Kaj je posledica? Letos bo plačal za isto volno vsled večje vrednosti češke krone mogoče le 50 ali še manj čeških kron, tudi delavcem bo plačal morebiti manj, zato bo lahko prodal 1 meter sukna le za 150 ali še manj kron. To bi bilo čisto ugodno razmerje, če bi bil on ves svoj lanski izdelek že prodal. Temu pa ni tako. Lanskega izdelka ima v zalogi še za mnogo, mnogo tisoč. Ali naj tudi od lanskega izdelka, ko ga je veljal 1 meter celih 200 kron, prodaja 1 meter po 150 ali še manj kron? To bi pomenilo zanj silno izgubo, ki jo bo težko izravnal z novim dobičkom. Zato prevladuje mnenje, da bodo češki gospodarski krogi sami prisiljeni, da vrednost češke krone v prikladnem trenutku potisnejo nekoliko navzdol, takrat istočasno po nekoliko nižanih cenah razprodajo stare zaloge in potem gredo z vrednostjo češke krone zopet navzgor do naslednje stopinje a le tako visoko, da bo trgovina mogla novo rast vrednosti prenesti brez prehudih potresov.

Gospodarstvo.

Za gospodarsko obnovo Evrope.

Najbogatejši državi (obenem zmagovalki v svetovni vojski) sta danes brez dvoma Anglija in Amerika, kakor na kratko imenujemo Zedinjene države Severne Amerike. V obeh državah pa vlada kljub ogromnemu bogastvu silna gospodarska kriza. Angleški in ameriške fabrike, popolnoma pripravljene za delo, ne morejo delati, ker izdelkov ne morejo prodati. Ne da ljudje, zlasti v

Srednji Evropi, ne bi njihovih izdelkov rabili; še kako jih rabijo! Toda kupiti mi reveži ne moremo angleškega in ameriškega blaga, ker ga ne moremo plačati. Plačati ga pa ne moremo, ker zahtevajo Angleži in Amerikanci plačilo za svoje izdelke v angleških funtih oziroma v dolarjih. Cena angleškega funta oziroma dolarja je pa pri nas tako visoka, da pride angleško in ameriško

MANUFAKTURNI ODDELEK

GOSPODARSKE ZVEZE LJUBLJANA, Dunajska cesta štev. 29

(na dvorišču)

Velika zaloga sukne za moške in ženske obleke, najlepša izbira vsakevrstnega spodnjega perila za moške, ženske in otroke in velika zaloga usnja, čevljev na drobno in debelo.

VILJEM TREO
ARHITEKT IN STAVBENIK
Ljubljana

prevzame vsa dela visoke stavbe, kakor adaptacije starih hiš in izvršitev novih stavb, sestavo načrtov in proračunov.

Naročajte in širite
„Avtonomista“!

Popolnoma varno nalozite svoj denar v

Vzajemni posojilnici v Ljubljani

poleg nunske cerkve registr. zadruga z omejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo s

4%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka. :: Hranilne vloge se lahko vplačujejo potem poštno ček. urada, vlagateljem so položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene prejeme, proti poroštvu itd.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in ang'eški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Vplačana d. in glavnica
K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Rrekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani

priporoča ogled svoje zaloge manufakture

Izključno češki izdelki!

Ravnokar prispeva blago od mnogih čeških tovarn. Prispela je tudi izbrana zaloga damskega blaga od znane brnske tvrdke **Stiassny & Schlesinger**. Glavno skladišče v »Kreslj«, I. nadstr. Poseben vhod iz Lingarjeve ulice št. 1. Detajlna prodajalna v Stritarjevi ulici št. 5. — Podružnica v Somboru.

Zadružna gospodarska banka d. d.

(The Co-operative Economic Bank and Savings Co. Ltd.)

HEAD OFFICE: Ljubljana. BRANCHES: Bled (Veldeš), Maribor, Split, Sombor, Sarajevo, Šibenik and Djakovo.

Affiliations: Sveopća Zanatlijska Banka d. d., Zagreb, with its branch at Karlovac, and Gospodarska banka d. d. at Novisad.

Capital and reserves, with affiliations, over SHS K 50,000.000. Deposits over SHS K 300,000.000.

Telephone int. Nr. 21 and 57.

Telegr. and Cable adress.: Gospobanka.

All banking and stock exchange transactions promptly attended to.

Kapital: R 20.000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve odrog R 6.000.000

Podružnice:

Novomesto in Rakek. Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur. Akreditivi — Borza.